

Halveer de energiebelastingen en stel (hybride) warmtepompen verplicht!

Column, verschenen op 14 november 2024 op www.Energiepodium.nl

Nederlandse MKB-ondernemers betalen 30% meer voor hun energie dan Duitse en zelfs 70% meer dan hun Belgische collega's. Boodschappen bij de burens zijn veel goedkoper. Ook vanwege verschillen zijn in accijnzen en BTW. Nederlanders weten daar wel raad mee. Recent sprak ik iemand uit Ermelo die regelmatig een auto vol boodschappen uit Duitsland haalt en op TV zag ik een instructieve rapportage hierover. De forse accijnsverhoging op benzine per 1 juli 2023 leverde de schatkist netto niets op vanwege extra tanken bij de burens, zo berekende ik. Een Utrechter vertelde me onlangs dat hij alleen nog maar in België tankt. In deze column beperk ik me tot de energiebelastingen.

Recent luidde Kamp Westerbork de noodklok over haar energiekosten. De Nederlandse cultuursector is per jaar alleen al €200 miljoen kwijt aan energiebelastingen. Musea, bibliotheken en zwembaden zitten in de problemen. Zwemlessen zijn voor velen onbetaalbaar. Scholen, horeca en winkels hebben het moeilijk. Energiearmoede is een bekend thema in Den Haag. De correcte term is 'energiebelasting-armoede', want de belasting op energie is veel hoger dan de kosten voor gas en elektriciteit zelf.

Hoge energiekosten stimuleren energiebesparing. Zeker in de economische modellen. In de praktijk krijgen vooral woningeigenaren die stimulans, want zij kunnen zelf maatregelen treffen als ze geld hebben. Huurders moeten wachten op de huurbaas. Ondernemers, verenigingen en instellingen hebben gewoonlijk geen vette spaarpot of huren hun pand. Wel kan iedereen de thermostaat lager zetten. Een graad lager bespaart 7% op de gasrekening. Vele graden lager bespaart nog meer, maar leidt tot gezondheidsklachten door koude en schimmels. De Economist berekende dat hierdoor tijdens de gascrisis in Europa 68000 mensen extra gestorven. Inmiddels zijn er allerlei toeslagen waar getroffen huishoudens een beroep op kunnen doen. Kamp Westerbork en vele anderen kregen extra subsidie. Weer anderen hadden pech want niet iedereen weet die potjes te vinden en velen vissen achter het net.

In oorlogstermen heet dat 'collateral damage'. Ter wille van het grote doel, het stimuleren van energiebesparing, worden slachtoffers geaccepteerd. In dit geval huurders die geen kant op kunnen, woningeigenaren die hun huis niet kunnen verduurzamen, musea, bibliotheken, verenigingen, zwembaden en de cultuursector, die geen extra subsidie krijgen toebedeeld en ondernemers die hun klanten zien weglopen omdat ze te duur zijn. En dat allemaal om misschien een paar honderdduizend extra woningeigenaren te verleiden hun huis te verduurzamen, die dat bij normale prijzen niet zouden doen. In de politiek is opmerkelijk weinig medelijden met de slachtoffers en zelfs keiharde ontkenning. In de rest van de maatschappij leeft veel onbehagen. De energietransitie wordt steeds minder gezien als een mooie reis naar een nog mooiere toekomst.

Komende jaren dreigen de Nederlandse energiekosten fors verder te stijgen door de bijmengverplichting bij aardgas, door invoering van ETS2, de afschaffing van salderen en de sterk stijgende netwerkkosten. Nederlandse huishoudens gaan dan voor hun energie gemiddeld wel €1000 per jaar extra betalen. Exclusief inflatiecorrectie. Voor niet-huishoudens gaat het al gauw om het tien- of honderdvoudige. De Raad van State waarschuwde [recent](#) voor de hoge energiekosten voor Nederlandse bedrijven en Essent luidde de noodklok voor gezinnen. Het bleef stil in Den Haag.

De jaaropbrengst van de Nederlandse energiebelastingen, met aftrek van de vaste teruggave voor huishoudens, wordt voor 2025 begroot op bijna €5 miljard. Een aanzienlijk bedrag. Ongeveer de een derde daarvan wordt direct betaald door de huishoudens, twee derde door ondernemers en instellingen die deze kosten doorberekenen. Uiteindelijk betalen huishoudens daardoor driemaal

zoveel energiebelasting als ze wellicht denken. Tenzij ze afzien van theaterbezoek en hun boodschappen in het buitenland doen uiteraard.

Hoeveel geld de Nederlandse schatkist misloopt aan belastingen, accijnzen en BTW door winkelen bij de burens is onbekend. Het zal om miljarden euro's gaan. Ook onbekend is hoeveel extra toeslagen en subsidies worden uitbetaald ter compensatie van de hoge Nederlandse energiekosten. Ook dat zal een aanzienlijk bedrag zijn. De echte opbrengst dankzij de energiebelastingen voor de schatkist is daardoor veel lager dan €5 miljard, wellicht zelfs negatief.

Terwijl Europa fossiel duurder maakt, maken anderen hernieuwbaar goedkoper.

Dit alles gebeurt ook op wereldschaal. Terwijl Europa fossiel duurder maakt, maken andere landen hernieuwbaar goedkoper. Meest bekend is de Amerikaanse IRA wetgeving. Draghi zocht, in opdracht van de Europese commissie, uit wat iedere insider al wist en luidde de noodklok. Bedrijven besluiten steeds vaker hun investeringen buiten Europa te doen. Gevolg is dat de Europese industrie langzaam maar zeker wegwijnt. De hoge energiekosten wordt aangemerkt als een belangrijke oorzaak. Naast rigide zeer gedetailleerde wet- en regelgeving, ontelbare adviescolleges en toezichthouders, oeverloze dataverzoeken en schier oneindige inspraakprocedures met vervolgens langdurige juridische geschillen. Dat alles leidt weliswaar tot veel werkgelegenheid, vooral bij academici, maar ook tot veel extra kosten en enorme traagheid. De productiviteit en het Europese concurrentievermogen zijn daarvan de dupe.

Ik beperk me hier echter tot de energiekosten en in het bijzonder de energiebelastingen en CO₂-heffingen. CBAM zal daar niet helpen, zo voorspel ik u. Nog afgezien van de ontelbare mogelijkheden dit systeem te omzeilen; wat zouden Trump en anderen doen als Europa hiermee komt? Terwijl juist Europa enorm gebaat is bij vrije wereldhandel, gegeven haar importafhankelijkheid? Protectionistische maatregelen als antwoord op onwelgevallige CBAM maatregelen zijn het laatste wat Europa kan gebruiken. Terecht dus dat Draghi aandrang op een evaluatie van CBAM, voordat het systeem wordt ingevoerd. De goede verstaander begrijpt wat hij daarmee bedoelt.

Alle reden de energiebelastingen drastisch te verlagen. In Nederland ten opzichte van haar burens. In Europa, ten opzichte van de rest van de wereld. Dat beperkt uiteraard de incentive tot energie besparen, terwijl de energietransitie door moet. Vandaar het tweede deel van mijn pleidooi. Hoewel Nederlandse burgers en bedrijven gewoonlijk niet blij van normering worden, zullen veruit de meesten het prima vinden, als het gecombineerd wordt met forse verlaging van de energiebelastingen. In zo'n pakket zouden naast de (hybride) warmtepompen ook zaken moeten zitten als de verplichte isolatie van woningen bij verbouwingen, een verbod op verhuur van gebouwen met een slecht energielabel en verplichte energiebesparingsmaatregelen met een terugverdientijd van maximaal 5 of 7 jaar. Bijkomend voordeel is dat met zo'n pakket ook de zogenaamde fossiele subsidies met €10 miljard verminderen, want zowel de energiebelasting als de vaste teruggave voor huishoudens maken daar deel van uit.

Een stap in de goede richting dat het huidige kabinet de energiebelasting op gas (5%) en elektriciteit (7%) heeft verlaagd. Een gemiste kans de verplichte (hybride) warmtepomp is geschrapt. Komend voorjaar heeft het kabinet de kans dit euvel te verhelpen en door te pakken.